

MINISTER ŚRODOWISKA

GABINET MARSZAŁKA SENATU

wpłynęło dn. 3.03.2011

nr. 947 podpis

Warszawa, dnia 2 marca 2011 r.

SECRETARIA
Biura Prac Senackich
wpłynęło dn. 03.03.11 zał.
nr 1871 podpis

BMwpr-070-103/9449 /11/MK

Pan

Bogdan Borusewicz

Marszałek Senatu RP

Szanowny Panie Marszałku,

Odpowiadając na oświadczenie senatorów Piotra Gruszczyńskiego i Marka Konopki z dnia 27 stycznia 2011 r., znak BPS/DSK-043-3269/11, w sprawie niedopuszczania do wyrządzania szkód i podjęcia działań naprawczych wobec jerzyka (*Apus apus*), poniżej przedstawiam stosowne informacje.

Jerzyk (*Apus apus*) objęty jest ochroną gatunkową ścisłą na mocy rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną (Dz. U. z 2004 r. Nr 220, poz. 2237).

Gatunek ten, oraz jego siedliska, gniazda i lęgi, podlegają także ochronie na europejskim terytorium Państw Członkowskich, zgodnie z art. 1 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz. U. WE L 20/7 z dnia 26 stycznia 2010 r.).

Zgodnie z § 10 rozporządzenia w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną, sposoby ochrony gatunków dziko występujących zwierząt, w tym osobników jerzyka, polegają m.in. na dostosowaniu terminów i sposobów wykonywania prac budowlanych, remontowych i innych do okresów lęgów, rozrodu i hibernacji czy też edukacji społeczeństwa oraz właściwych służb w zakresie rozpoznawania gatunków chronionych i sposobów ich ochrony.

Kwestia szkód wyrządzonych chronionym gatunkom ptaków i nietoperzy podczas zamykania dostępu do stropodachów i ich wypełniania toksycznymi dla zwierząt materiałami izolacyjnymi jest fragmentem większego problemu, związanego z renowacją i termomodernizacją różnego typu budynków w całym kraju. Inwestycje te są prowadzone na bardzo dużą skalę każdego roku, czego efektem jest coraz większa ilość zniszczonych siedlisk.

W ogromnej większości przypadków dla planowanej inwestycji przed jej rozpoczęciem nie zostaje wykonana inwentaryzacja ornitologiczna, w której specjalista ornitolog wskazuje obecność chronionych gatunków na budynku lub budynkach przeznaczonych do modernizacji. W sytuacji, kiedy brak jest jakiegokolwiek dokumentacji potwierdzającej bytowanie gatunków chronionych na terenie inwestycji, niezwykle trudnym, a często wręcz niemożliwym jest udowodnienie naruszenia prawa w postaci np. zniszczenia siedlisk ptaków. Przy braku możliwości ustalenia stanu początkowego, nie można stwierdzić wystąpienia szkody w środowisku na mocy ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. z 2007 r. Nr 75, poz. 493, z późn. zm.).

Sytuacja jest jeszcze trudniejsza w przypadku zabytków, gdyż możliwość zastosowania metod zastępczych czy kompensujących, np. w postaci budek zewnętrznych dla jerzyków, jest bardzo ograniczona. Ewentualne naprawienie szkód, polegających głównie na zniszczeniu siedlisk, mogłoby się odbyć prawdopodobnie jedynie na drodze ponownego otwierania i udrażniania istniejących wcześniej przewodów i otworów, a także przywracania dostępu do zabezpieczonych parapetów bądź wnek w elewacji. Działań takich, w przypadku kiedy zniszczenie siedliska już nastąpiło i nie zostało na nie wydane zezwolenie stosownego organu ochrony przyrody, może się jednak podjąć wyłącznie właściciel nieruchomości, z własnej woli. Nie istnieje możliwość odgórnego nakazania kompensacji przyrodniczej przez organ ochrony przyrody, a próba udowodnienia na drodze sądowej złamania prawa, które często miało miejsce wiele miesięcy wcześniej, najczęściej okazuje się bezowocna.

Zgodnie z art. 75 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.), w trakcie prac budowlanych inwestor realizujący przedsięwzięcie jest zobowiązany uwzględnić ochronę środowiska na obszarze prowadzenia prac. Jeżeli ochrona elementów przyrodniczych nie jest możliwa, należy podejmować działania mające na celu naprawienie wyrządzonych szkód, w szczególności przez kompensację przyrodniczą. Zakres tego typu kompensacji jest, zgodnie z art. 75 ust. 4 ww. ustawy, określany szczegółowo przez właściwy organ administracji w pozwoleniu na budowę (którego wymagają docieplenia budynków o wysokości powyżej 12 m), dlatego w kwestii ochrony gatunków ptaków zamieszkujących budynki (w tym jerzyków), rola organów administracji odpowiedzialnych za pozwolenia budowlane jest kluczowa. Niestety, mimo zapisu w art. 75 ust. 4, dotychczasowa

praktyka wykazuje, iż zapisy w rzeczonych pozwoleniach są bardzo ogólne, np. nakładające jedynie obowiązek „dbałości o zachowanie elementów przyrodniczych”. Jest to tym bardziej istotne, gdyż zawarcie szczegółowych zapisów dotyczących zabezpieczenia warunków bytowania i gniazdowania ptaków na budynkach w praktyce jest możliwe niemal jedynie na tym etapie, gdyż świadomość społeczna jest nadal niska i niewielu inwestorów występuje o konieczne zezwolenia z zakresu ochrony gatunkowej do odpowiednich organów ochrony przyrody – Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i właściwych miejscowo regionalnych dyrektorów ochrony środowiska, dopełniając wymogów zawartych w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220, z późn. zm.).

Obowiązek przestrzegania przepisów spoczywa na inwestorze (i każdym obywatelu). Jak zostało to już przedstawione powyżej, nie ma aktualnie możliwości odgórnego nakazania inwestorowi podjęcia konkretnych działań lub przeprowadzenia inwestycji w określony sposób poza wskazaniem zawartymi w pozwoleniu budowlanym, które wydawane jest przez starostów. Organy ochrony przyrody mogą wpływać na sposób wykonywania prac jedynie na drodze ustalania warunków określanych w wydawanych decyzjach administracyjnych na podstawie art. 56 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie przyrody, jednakże wydanie takiej decyzji jest możliwe jedynie w przypadku, kiedy inwestor wystąpi wcześniej ze stosownym wnioskiem na uzyskanie zezwolenia na odstępstwa od obowiązujących w stosunku do gatunków chronionych zakazów. Zazwyczaj następuje to dopiero po interwencji osób mających na uwadze dobro ptaków, np. organizacji ekologicznych lub samych mieszkańców, miłośników przyrody, którzy zgłaszają łamanie obowiązujących zakazów w chwili, kiedy inwestor przystąpił już do prowadzenia prac bez wymaganych zezwoleń.

W przypadku stwierdzenia naruszenia przepisów ustawy o ochronie przyrody, regionalny dyrektor ochrony środowiska (a także każdy obywatel, organizacja czy instytucja), może jedynie zawiadomić stosowne organy ścigania celem wszczęcia postępowania wobec inwestora, lub też zwrócić się do powiatowego inspektora nadzoru budowlanego, który zgodnie z art. 50 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2006 r., Nr 156, poz. 1118, z późn. zm.) wstrzymuje na drodze postanowienia prowadzenie robót budowlanych wykonywanych w sposób mogący spowodować zagrożenie środowiska. Niestety, w przypadku skierowania sprawy do organów ścigania, postępowanie jest najczęściej umarzone ze względu na brak dostatecznego materiału dowodowego lub znikomą szkodliwość społeczną. O wiele skuteczniejszą formą działania jest wspomniane wcześniej wstrzymanie prac budowlanych przez powiatowego inspektora nadzoru budowlanego.

W sytuacji tej należałoby się skoncentrować przede wszystkim na etapie wstępnym przygotowania inwestycji, w tym przygotowaniu precyzyjnej decyzji o pozwoleniu na budowę,

zawierającej m.in. szczegółowe zapisy o kompensacji przyrodniczej oraz wytyczne odnośnie dostosowania prac budowlanych na etapie wykonania do wymagań gatunków chronionych w taki sposób, aby umożliwić im dalsze korzystanie z budynku po zakończeniu prac renowacyjnych bądź termomodernizacyjnych, jak również na zwiększenie świadomości na temat potrzeby uzyskania stosownych zezwoleń organów ochrony przyrody przed rozpoczęciem inwestycji.

Dnia 2 lipca 2010 r. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska wystosował pismo do wszystkich regionalnych dyrektorów ochrony środowiska oraz wszystkich wojewódzkich inspektorów nadzoru budowlanego, do wiadomości Ministra Środowiska, Ministra Infrastruktury oraz Głównego Inspektora Nadzoru Budowlanego. Pismo informowało o statusie prawnym języka w kontekście prowadzenia prac termomodernizacyjnych i konieczności interwencji inspektorów nadzoru budowlanego w przypadku prowadzenia dociepleń niezgodnie z obowiązującym prawem.

W dniu 29 września 2010 r. do regionalnych dyrektorów ochrony środowiska zostało rozesłane pismo Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z prośbą o udzielenie informacji dotyczących kwestii termomodernizacji i problemu ptaków zamieszkujących budynki. Pozwoliło to uzyskać ogólny obraz sytuacji w skali kraju. Otrzymane odpowiedzi są obecnie na końcowym etapie analizy.

Z powierzeniem

Z up. MINISTRA
PODSEKRETARZA STANU
GŁÓWNY KONSERWATOR PRZYRODY

Janusz Załeski

Do wiadomości:

Departament Spraw Parlamentarnych w KPRM